

POSTANOWIENIE

Dnia 25 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania L. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu

o zwrot nienależnie pobranego zasiłku,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 25 września 2024 r.,

zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 14 lutego 2024 r., sygn. akt III 2 WSC 1/24,

**uchyla zaskarżone postanowienie w pkt 2 i sprawę przekazuje
do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Koninie.**

[Kliknij tutaj, aby wprowadzić tekst.](#)

Postanowieniem z dnia 14 lutego 2024 r., III 2 WSC 1/24 Sąd Okręgowy w Koninie na skutek skargi kasacyjnej wniesionej przez L. W. od wyroku z dnia 5 czerwca 2023 r., III Ua 6/23 Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koninie postanowił oddalić wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej oraz o odrzucić skargę kasacyjną.

Sąd Okręgowy stwierdził, że wyrokiem z dnia 5 czerwca 2023 r. Sąd Okręgowy oddalił apelację L. W. od wyroku Sądu Rejonowego w Koninie z dnia 26 stycznia 2023 r., IV U 94/18 i zasądził od ubezpieczonego na rzecz pozwanego kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Powyższy wyrok, wydany na posiedzeniu niejawnym, został doręczony odwołującemu w dniu 12 czerwca 2023 r. Następnie w dniu 15 czerwca 2023 r. (data nadania przesyłki w urzędzie pocztowym) L. W. złożył wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem co do całości orzeczenia. Wyrok wraz z uzasadnieniem został odwołującemu doręczony 31 lipca 2023 r. Odwołujący się został też pouczone o terminie i warunkach wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego.

W dniu 22 stycznia 2024 r. pełnomocnik L. W. adwokat S. K. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie z dnia 5 czerwca 2023 r., III Ua 6/23. W skardze zawarty został wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej. W uzasadnieniu tego wniosku pełnomocnik odwołującego wskazywał, że uchybienie terminowi wynikało z okoliczności niezależnych od skarżącego, przeszkodą była bowiem długotrwała niedyspozycja zdrowotna spowodowana zaostrzeniem się dolegliwości szeregu chorób skutkujących niedyspozycjami zdrowotnymi, a przede wszystkim choroby przewlekłej, w okresie obejmującym termin do wniesienia skargi. Choroby te uniemożliwiały samodzielne działanie i podejmowanie decyzji, a w szczególności udzielenie pełnomocnictwa profesjonalnemu pełnomocnikowi do sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej. Powyższa przeszkoda wystąpiła najpóźniej 15 września 2023 r. a ustała najwcześniej z dniem 15 stycznia 2023 r.

Do wniosku pełnomocnik odwołującego dołączył zaświadczenia lekarskie obejmując okresy: od 15 września 2023 r. do 15 października 2023 r., od 16 października 2023 r. do 10 listopada 2023 r., od 11 listopada 2023 r. do 24 listopada 2023 r., od 25 listopada 2023 r. do 22 grudnia 2023 r., od 23 grudnia 2023 r. do 15 stycznia 2024 r. Wszystkie zaświadczenia lekarskie były wystawione przez tego samego lekarza specjalistę, z powodu choroby o numerze statystycznym E11 (cukrzyca insulinozależna), ze wskazaniem lekarskim, że chory może chodzić.

W ocenie Sądu drugiej instancji w przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości, że skarga kasacyjna została wniesiona po ustawowym terminie gdyż wyrok wraz z uzasadnieniem został doręczony skarżącemu w dniu 31 lipca 2023 r., tak więc 2 miesięczny termin do wniesienia skargi upłynął 30 września 2023 r.

Natomiast pełnomocnik odwołującego nadał skargę kasacyjną w urzędzie pocztowym w dniu 22 stycznia 2024 r., a więc znacznie po upływie wskazanego terminu. Naturalnie dokonanie czynności z przekroczeniem ustawowego terminu otwiera drogę do żądania jego przywrócenia w trybie art. 168 k.p.c.

Podstawową przesłanką przywrócenia terminu do dokonania czynności procesowej jest brak winy strony w uchybieniu terminu. Warunkiem uwzględnienia takiego wniosku jest wykazanie przez stronę, że mimo swojej staranności nie mogła dokonać czynności w terminie a więc, że zachodziła niezależna od strony przeszkoda. Przeszkoda taka występuje wówczas gdy dokonanie czynności w sensie obiektywnym, było wykluczone jak również gdy w określonych okolicznościach nie można było oczekiwać od strony aby zachowała termin procesowy.

W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że brak winy w uchybieniu terminowi, o którym mowa w art. 168 § 1 k.p.c. podlega ocenie z uwzględnieniem obiektywnego miernika staranności jakiej można wymagać od strony należycie dbającej o swoje interesy, a nie z uwzględnieniem miernika subiektywnego (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2019 r., I UZ 49/19; z dnia 18 grudnia 2019 r., I UZ 19/19; z dnia 9 kwietnia 2019 r., II PZ 7/19; z dnia 6 września 2013 r., V CZ 40/13).

Sąd Okręgowy zauważył, że w przedmiotowej sprawie odwołujący jako przyczynę uzasadniającą przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej wskazywał zaostrzenie dolegliwości chorobowych i dołączył kopie zaświadczeń lekarskich ZUS ZLA, z których wynika okres niezdolności do pracy L. W. w okresie od 15 września 2023 r. do 15 stycznia 2024 r. z powodu cukrzycy insulinozależnej (numer statystyczny choroby E11). W ocenie Sądu drugiej instancji choroba lub schorzenie, nawet przewlekłe, może być uznane za okoliczność usprawiedliwiającą niezachowanie terminu tylko wówczas gdy rzeczywiście uniemożliwia podjęcie czynności procesowych, choćby przy pomocy osoby trzeciej. Natomiast odczuwane przez stronę dolegliwości lub okresowe zaostrzenia przewlekłego schorzenia nie mogą być traktowane same w sobie jako przyczyna usprawiedliwiająca beczynność strony. Takie stanowisko wyrażał Sąd Najwyższy w wielu orzeczeniach m.in. w postanowieniu z dnia 6 września 2013 r., V CZ 40/13, w

postanowieniu z dnia 24 czerwca 2016 r., II CZ 38/16, w postanowieniu z dnia 22 marca 2005 r., II PZ 5/05, postanowienie z dnia 11 grudnia 2008 r., IV CZ 102/08, tak więc uznać je należy za ugruntowane. Zatem uwzględnienie wniosku strony o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowych z powodu choroby wymaga jednoznacznych ustaleń, że wskazana jednostka chorobowa i dotyczące jej leczenia zalecenia medyczne stanowiły niedającą się usunąć przeszkodę w zachowaniu uchybionego terminu i uniemożliwiały podjęcie działań przy pomocy osób trzecich.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołujący nie wykazał by występujące u niego schorzenie przewlekłe jakim jest cukrzyca insulinozależna uniemożliwiało mu podjęcie czynności procesowych polegających na udzieleniu pełnomocnictwa profesjonalnemu pełnomocnikowi do sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej czy to osobiście, czy też przy pomocy osób trzecich. W zaleceniach medycznych lekarz wystawiający zaświadczenie lekarskie wpisał, że chory może chodzić co pozwala przyjąć, że udzielenie takiego pełnomocnictwa przez odwołującego było możliwe nawet pomimo zaostrzenia dolegliwości chorobowych. Odwołujący nie wykazał też by nie miał możliwości dokonania tej czynności (udzielenie pełnomocnictwa) przy pomocy osób trzecich. Podkreślić również należy, że termin do wniesienia skargi kasacyjnej jest na tyle długi, że pozwala stronie działającej bez profesjonalnego pełnomocnika zwrócić się o poradę prawną do prawnika lub też udzielić mu pełnomocnictwa do wniesienia skargi kasacyjnej. Dokonanie takiej czynności wymaga niewielkiego wysiłku fizycznego i intelektualnego, a zalecenie medyczne „chory może chodzić nie są przeszkodą do ich wykonania osobiście lub też z pomocą osób trzecich.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy uznał, że odwołujący nie wykazał braku winy w uchybieniu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej i oddalił wniosek o jego przywrócenie.

W konsekwencji tego Sąd Okręgowy uznał, że skarga kasacyjna od wyroku z dnia 5 czerwca 2023 r. została wniesiona po upływie ustawowego terminu i podlegała odrzuceniu. Zgodnie bowiem z treścią art. 398⁶ § 2 k.p.c. Sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę

niepełniającą wymagań określonych w art. 398⁴ § 1, nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną.

W zażaleniu na powyższe postanowienie pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił, że przed wydaniem zaskarżonego postanowienia w postępowaniu Sąd nie zwrócił się do pełnomocnika, względnie skarżącego o wykazanie okoliczności uzasadniających wniosek o przywrócenie terminu ponad zaświadczenia lekarskie w formie druków, ale błędnie i niezgodnie ze stanem rzeczywistym przyjął, że we wszystkich okresach niedyspozycji skarżącego wskazania lekarskie zostały określone w zaświadczeniach wydanych przez lekarza poprzez wskazanie symbolu „2” i jedyną jednostką chorobową występującą u skarżącego jest cukrzyca insulinozależna (C 11) i na tej wyłącznie podstawie wywiódł wniosek, iż po stronie skarżącego nie wystąpiły obiektywne przeszkody do ustanowienia pełnomocnika do wniesienia skargi kasacyjnej w terminie i nie dochował on należytej staranności w tym zakresie, bowiem zdaniem sądu wyartykułowanym wyłącznie na podstawie błędnej analizy zaświadczeń lekarskich, które nie odzwierciedlały faktycznego stanu zdrowia skarżącego i nie wykazał jakiegokolwiek zainteresowania ponad lekturę tych zaświadczeń.

Mając na uwadze powyższe żalący się wnioś o uchylenie zaskarżonego orzeczenia o odrzuceniu skargi w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Koninie do ponownego rozpoznania zobowiązując ten sąd do przeprowadzenia dowodów:

a) z akt sprawy Sądu Apelacyjnego w Poznaniu III WSC U 24/23 i III AUa 1420/20 w przedmiocie rozpoznania wniosku skarżącego o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku tego sądu z dnia 23 czerwca 2022 r., III AUa 1420/20,

b) dokumentów załączonych do niniejszego zażalenia wskazanych w załącznikach

Żalący się wnioś ponadto o zasądzenie kosztów zastępstwa według norm przepisanych oraz na podstawie art. 380 k.p.c. o rozszerzenie zakresu rozpoznania o poddanie kontroli niezaskarżalnego postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 14 lutego 2024 r. oddalającego wniosek skarżącego o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W postępowaniu zażaleniowym toczącym się przed Sądem Najwyższym na podstawie art. 394¹ § 1, § 11 i § 2 k.p.c. stosuje się odpowiednio wymienione w jego § 3 przepisy, w tym art. 394 § 2 i 3 k.p.c.

W postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym obowiązują wymagania dotyczące formy, w tym wymaganie zwięzłego uzasadnienia zażalenia "ze wskazaniem w miarę potrzeby nowych faktów i dowodów", nie występują w nim natomiast ograniczenia dotyczące rodzaju zarzutów i zgłaszania dowodów obowiązujące w postępowaniu kasacyjnym (art. 398³ § 3 k.p.c.). Z tych względów zasadniczo brak przeszkód, by także w tym postępowaniu przed Sądem Najwyższym powoływać nowe fakty i dowody.

Nowe fakty i dowody można stosownie do art. 394 § 3 k.p.c. wskazywać jedynie "w miarę potrzeby" i do sądu należy ocena, czy ta przesłanka została spełniona. W tym zakresie zachowało aktualność zajęte na tle poprzednio obowiązujących przepisów stanowisko Sądu Najwyższego, że wskazanie nowych dowodów w zażaleniu może nastąpić jedynie wówczas, gdy potrzeba udowodnienia faktu powstała dopiero na etapie postępowania toczącego się na skutek zażalenia, a nie wtedy, gdy istniała wcześniej, a strona nie skorzystała z możliwości powołania dowodów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 czerwca 2001 r., IV CZ 64/01, OSNC 2002, Nr 3, poz. 36 i z dnia 11 marca 2016 r., I CZ 4/16, LEX nr 2030458). Chociaż w postępowaniu zażaleniowym toczącym się przed Sądem Najwyższym nie obowiązują ściśle rygory, którymi charakteryzuje się postępowanie kasacyjne, to stosowanie przepisów, w tym art. 394 § 3 k.p.c., jest "odpowiednie", co wymaga uwzględnienia specyfiki postępowania przed tym Sądem, polegającej między innymi na tym, że nie jest jego rolą przeprowadzanie i analiza dowodów w celu czynienia ustaleń faktycznych. Postępowanie przed Sądem Najwyższym ma charakter odmienny od klasycznego postępowania zażaleniowego, zwłaszcza w kontekście uzupełniania postępowania dowodowego, oceny dowodów i ustalania podstawy faktycznej orzeczenia.

Z treści uzasadnienia zażalenia wynika, że skarżący wnioskuje o zbadanie zasadności odmowy przywrócenia terminu do wniesienia skargi kasacyjnej przez

Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu zażalenia na postanowienie o odrzuceniu tej skargi i podnosi nowe okoliczności, wcześniej nieprzytoczone, mające usprawiedliwić spóźnione zaskarżenie wyroku Sądu drugiej instancji. Oceniając zasadność tego wniosku w świetle art. 168 § 1 i 2 k.p.c., żądanie tej treści może zostać uwzględnione tylko wtedy, gdy uchybienie terminu do dokonania czynności procesowej pociąga za sobą ujemne dla strony skutki, a opóźnienie nastąpiło bez winy wnioskodawcy.

Przykładowo, o braku winy można mówić w razie choroby strony lub jej pełnomocnika, która uniemożliwia nie tylko podjęcie działania osobiście, ale i skorzystanie z pomocy innych osób, w wypadku klęski żywiołowej, katastrofy albo udzielenia stronie mylnej informacji przez pracownika sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2007 r., II CZ 116/06, LEX nr 258551). Brak winy w niedokonaniu w terminie czynności procesowej przyjmuje się wówczas, gdy wystąpiły przeszkody niezależne od strony, w tym także gdy strona z powodu choroby błędnie zrozumiała pouczenie o sposobie i terminie dokonania czynności procesowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 stycznia 2006 r., I UZ 38/05, OSNP 2007 nr 1-2, poz. 32). Choroba strony lub jej pełnomocnika, która nie uniemożliwia podjęcia działania choćby przy pomocy osób trzecich, nie uzasadnia przywrócenia terminu do dokonania czynności procesowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 27 października 2005 r., III CZ 79/05 i z 11 stycznia 2007 r., II CZ 116/06, niepublikowane lub postanowienie z 11 grudnia 2008 r., IV CZ 102/08, LEX nr 477573).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że uwzględnienie wniosku o przywrócenie uchybionego terminu może nastąpić tylko w sytuacji, gdy zachowaniu się strony nie można przypisać znamion winy w jakiegokolwiek jej postaci, również winy polegającej na zwykłym niedbalstwie. Przy ocenie braku winy w niedochowaniu terminu procesowego bierze się zaś pod uwagę miernik należytej staranności, jakiej można wymagać od człowieka przejawiającego dbałość o swe własne, życiowo ważne sprawy. Analizy tej dokonuje się przy tym w kontekście całokształtu okoliczności konkretnej sprawy. Stopień dbałości człowieka o własne sprawy zależy bowiem od szeregu obiektywnych uwarunkowań, wśród których szczególną rolę odgrywają przesłanki o społeczno-ekonomicznym i cywilizacyjno-

kulturowym charakterze. Przesłanki te powinny być zatem uwzględniane przy konstruowaniu wzorca staranności, według którego oceniane jest zachowanie strony dopuszczającej się przekroczenia terminu do dokonania oznaczonej czynności procesowej. Przy ocenie winy strony lub jej braku w uchybieniu terminu do dokonania czynności procesowej należy brać pod rozwagę nie tylko okoliczności, które uniemożliwiły dokonanie tej czynności w terminie, lecz także okoliczności świadczące o podjęciu lub niepodjęciu przez stronę działań mających na celu zabezpieczenie się w dotrzymaniu terminu (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 października 1998 r., II CKN 8/98, LEX nr 50679; z dnia 27 października 1998 r., II PKN 385/98, OSNP 1999 nr 23, poz. 753; z dnia 12 marca 1999 r., I PKN 76/99, OSNP 2001 nr 11, poz. 431; z dnia 14 kwietnia 1999 r., II UKN 555/98, OSNAPiUS 2000 nr 14, poz. 561; z dnia 22 lipca 1999 r., I PKN 273/98, OSNAPiUS 2000 nr 20, poz. 757; z dnia 29 października 1999 r., I CKN 556/98, LEX nr 50702; dnia 2 sierpnia 2006 r., I UZ 13/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 238; z dnia 10 stycznia 2007 r., I CZ 108/06, LEX nr 258547; z dnia 26 kwietnia 2007 r., III CZ 22/07, LEX nr 319631; z dnia 30 maja 2007 r., II CSK 167/07, LEX nr 346193 i z dnia 8 października 2010 r., II PK 70/10, LEX nr 687017).

W przypadku, gdy w grę wchodzi złożenie środka zaskarżenia, trzeba pamiętać, że to strona (a nie pełnomocnik czy osoba trzecia) decyduje o jego wniesieniu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2001 r., III CZ 99/01, LEX nr 52765). Zatem, w sytuacji, gdy strona nie doznaje żadnych zakłóceń w sferze psychicznej i podejmuje decyzję o skorzystaniu z konkretnego środka zaskarżenia, a obłożna choroba utrudnia jej dokonanie wymaganych w tym zakresie czynności, należy rozważać, czy możliwe było skorzystanie przez nią z pomocy osoby trzeciej w roli swego rodzaju pośłańca.

W ocenie Sądu Najwyższego, zaskarżone postanowienie zapadło bez należytego rozważenia wszystkich okoliczności sprawy, zwłaszcza bez szczegółowego przeanalizowania faktów mogących świadczyć o złym stanie zdrowia skarżącego. Okoliczności te powinny być rzetelnie wyjaśnione, gdyż nie są one obojętne dla oceny słuszności wniosku żalącego się o przywrócenie terminu do złożenia skargi kasacyjnej.

Jak wskazywano powyżej nie można uznać, że samo schorzenie, nawet przewlekłe, jest dostateczną przesłanką braku winy strony w niedochowaniu terminu.

Jednak z przedstawionej przez skarżącego dokumentacji medycznej oraz wyjaśnień lekarza rodzinnego wynika, że w okresie od 15 września 2023 r. do dnia 15 stycznia 2024 r. stan zdrowia w znaczącym stopniu uległ pogorszeniu, co w znacznym stopniu ograniczyło możliwość ustanowienia pełnomocnika w postępowaniu kasacyjnym. Z zaświadczenia z dnia 7 marca 2024 r. przedstawionego przez lekarza rodzinnego wynika, że skarżący oprócz wskazywanej na druku zaświadczenia cukrzycy insulinozależnej cierpi także na liczne inne schorzenia mające wpływ na jego bieżące funkcjonowanie, a we wskazanym wyżej okresie uzyskał zalecenie, że „chory powinien leżeć”. Lekarz rodzinny powołał się przy tym na swoją wcześniejszą opinię z dnia 14 marca 2023 r., z której wynika, że w przypadku zaostrzenia objawów chorobowych, co nastąpiło w okresie od 13 września 2022 r. do 24 stycznia 2023 r., u skarżącego występuje niedyspozycja w znacznym stopniu uniemożliwiająca względnie w bardzo znacznym stopniu ograniczającą przemieszczanie się, w tym kierowania pojazdami, jak również zaburzenia funkcji psychicznych utrudniających podejmowanie decyzji, sporządzanie pism i samodzielne występowanie przed instytucjami, sądami i komunikowanie się z innymi osobami. W ocenie lekarza rodzinnego stan ten jest adekwatny także do schorzenia występującego w okresie mającego znaczenie dla wniesienia skargi kasacyjnej.

Powyższe wyjaśnienia dają podstawę do przyjęcia, że skarżący uchybił terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej bez swojej winy.

Mając na uwadze powyższe zaskarżone postanowienie należało uchylić na podstawie art. 394 § 3 i art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

[SOP]

[a!]

